

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาประเทศหนึ่ง ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า สิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนาประการหนึ่งคือ "คน" เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติ เป็นพลังผลักดันให้ชาติเจริญก้าวหน้าไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาคนเป็นไปในแนวทางที่ต้องการและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมคือการศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของคนในสังคม เพื่อค้นหาส่วนบกพร่องมาทำการแก้ไขปรับปรุง และสนับสนุนปลูกฝังส่วนที่ดี ความเป็นผู้นำเป็นสิ่งหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่คนในสังคม เพราะผู้นำที่มีสมรรถภาพเป็นสิ่งที่ต้องการมากขึ้นในปัจจุบัน หลังจากที่ไค้ประสบปัญหาผู้นำที่นำไม่เป็นที่น่าไปสู่ความล้มเหลว¹ เมื่อใดก็ตามที่มีคนมารวมกันตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ก็มักจะพบผู้นำคนหนึ่งเสมอ ในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ สิ่งที่จะขาดไม่ได้คือผู้นำ ผู้นำเหล่านี้อาจมองเห็นได้ชัดโดยตำแหน่ง แต่ผู้นำบางคนไม่มีตำแหน่งที่จะบอกได้ ทราบได้จากมีพฤติกรรมผู้นำแฝงอยู่ หรือเขาได้แสดงลักษณะความเป็นผู้นำให้ปรากฏ คนในกลุ่มยอมรับเขาเป็นผู้นำ ผู้นำเหล่านี้ย่อมมีความสำคัญต่อกลุ่มหรือหน่วยงานของตน เปรียบเหมือนดวงประทีปหรือทางลัดที่เรื่อที่จะนำให้กลุ่มประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว² ผู้นำแต่ละคนจะมีแบบของการนำเป็นของตนเอง และแบบของการนำในหมู่คนต่าง ๆ ย่อมแตกต่างกันไป³ คุณภาพและความเป็นผู้นำของผู้นำ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของงานและหน่วยงานหรือกลุ่ม และยังมีผลสะท้อนต่อวิธีการปฏิบัติงาน

¹ วิจิตร ชีรกุล, "พฤติกรรมผู้นำ," วิทยาสาร, 28 (สิงหาคม, 2518), 19.

² เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

³ ภิญโญ สาร, หลักบริหารการศึกษา (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2514),

ของเหล่าสมาชิกอีกด้วย⁴

ทางด้านการศึกษา การให้การศึกษาแก่คนเป็นการพัฒนาคนให้เจริญงอกงามในทุก
 ด้าน นอกจากจะทำให้เป็นผู้มีความรู้ทางด้านการศึกษาก็มีความสามารถปฏิบัติงานอาชีพได้เหมาะ
 สมแล้ว ควรจะได้พัฒนาคนให้มีลักษณะความเป็นผู้นำด้วย ดังนั้นการปลูกฝังลักษณะความ
 เป็นผู้นำจึงควร เป็นวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการศึกษา ครู เป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้บรรลุ
 วัตถุประสงค์ข้อนี้ได้ ครูได้รับการกล่าวขวัญว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กให้เกิดความ
 เจริญงอกงามทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม และอารมณ์ คนส่วนมากเชื่อว่าครูคือพ่อพิมพ์และแม่
 พิมพ์ของชาติ ครูมีลักษณะอย่างไร เด็กจะเป็นอย่างนั้น⁵ แสดงว่าครูมีอิทธิพลต่อเด็กมาก ครู
 เป็นบุคคลสำคัญกลุ่มหนึ่งในการพัฒนาคน ดังนั้นนโยบายการผลิตครู จึงต้องผลิตครูที่มีคุณภาพ
 และสมรรถภาพที่ดี⁶ คุณภาพและสมรรถภาพที่ดีของครูควร ประกอบด้วย การมีความรู้ดี มี
 ความสามารถสูงในการนำนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ มีคุณสมบัติของความเป็นครูที่ดี ครู เป็น
 ผู้นำทางการศึกษา นักศึกษาวิทยาลัยครูควรได้รับการปลูกฝังความเป็นผู้นำ เพราะเมื่อ
 จบการศึกษาและประกอบอาชีพครู เขาจะต้องทำหน้าที่ผู้นำทางการศึกษา โดยเฉพาะในชนบท
 ครูจะต้องเป็นผู้นำชุมชนอีกด้วย

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครูเป็นพิเศษ เนื่องจาก
 เห็นความสำคัญของความเป็นผู้นำ การศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัย
 ครู จะช่วยให้เกิดความเข้าใจและจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อนโยบายการผลิตครู ให้เป็นครู

⁴ สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงานบุคคลแผนใหม่ (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช,
 2513), หน้า 395.

⁵ ธนู แสงศักดิ์, "ครูกับเสถียรภาพของประเทศ," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ,
 7 (กุมภาพันธ์, 2513), 12 - 22.

⁶ ชวาล แพร์ตันกุล, เทคนิคการวัดผล (พิมพ์ครั้งที่ 4 ฉบับปรับปรุง; พระนคร :
 ไทยวัฒนาพานิช, 2509). หน้า 29.

ที่มีคุณภาพและสมรรถภาพที่ดี จากการสำรวจการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำในประเทศไทย พบว่า ยังมีน้อยและไม่พบว่าได้มีการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครูมาก่อนเลย ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเรื่องนี้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แต่ไม่สามารถทำการศึกษานักศึกษาวิทยาลัยครูทั่วประเทศได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านการเงินและเวลา จึงศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. ศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำ 4 แบบ ได้แก่ ลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic - Cooperative) ลักษณะความเป็นผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez - Faire) ลักษณะความเป็นผู้นำแบบอหังการก้าวร้าว (Autocratic - Aggressive) และลักษณะความเป็นผู้นำแบบอหังการยอมตาม (Autocratic - Submissive)
2. เปรียบเทียบลักษณะความเป็นผู้นำทั้ง 4 แบบ โดยจำแนกนักศึกษาตามประเภทนักศึกษา (ผู้นำ, ไม่เป็นผู้นำ) เพศ (ชาย, หญิง) และระดับหลักสูตร (ป.กศ., ป.กศ. สูง) รวมทั้งศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำทั้ง 4 แบบของนักศึกษาวิทยาลัยครูแต่ละวิทยาลัย และเปรียบเทียบกันระหว่างนักศึกษาวิทยาลัยต่าง ๆ
3. ศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษากลุ่มรุนแรง (Extreme Groups) และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำของกลุ่มรุนแรงกับประเภทนักศึกษา เพศ และระดับหลักสูตร
4. ศึกษาการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียนเมื่อจำแนกนักศึกษาตามประเภทนักศึกษา เพศ และระดับหลักสูตร

สมมุติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ตั้งสมมุติฐานไว้ดังนี้ คือ

- 1. นักศึกษาวิทยาลัยครูที่เป็นผู้นำและไม่เป็นผู้นำ มีลักษณะความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน *ลักษณะความเป็นผู้นำ*
- 2. นักศึกษาวิทยาลัยครู ชายและหญิง มีลักษณะความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน
- 3. นักศึกษาวิทยาลัยครู ระดับหลักสูตร ประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา และระดับหลักสูตร ประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นสูง มีลักษณะความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน
- 4. ลักษณะความเป็นผู้นำทุกแบบไม่มีความสัมพันธ์กัน *2*
- 5. นักศึกษาจากวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครทุกแห่ง มีลักษณะความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน *3*
- 6. การตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยครูที่เป็นผู้นำและที่ไม่เป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน *1*
- 7. การตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยครูชายและหญิงไม่แตกต่างกัน
- 8. การตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยครูระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา และระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นสูง ไม่แตกต่างกัน
- 9. ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำกับประเภทนักศึกษา *ประเภทนักศึกษา*
- 10. ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำกับเพศ *m*
- 11. ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำกับระดับหลักสูตร

ขอบเขตของการวิจัย

- 1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูภาคปกติ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2518 ทั้งระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา และระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นสูง

2. การศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวិทยาลัยครูครั้งนี้มีตัวแปรอิสระ คือ ประเภทนักศึกษา เพศ และระดับหลักสูตร ส่วนตัวแปรตามได้แก่ลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษา
3. การวิจัยนี้ไม่คำนึงถึงตัวแปรอื่นใดที่ทำให้ตัวอย่างประชากรมีลักษณะความเป็นผู้นำต่างกัน
4. ลักษณะความเป็นผู้นำที่ศึกษาครั้งนี้ ได้จากการใช้แบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ (The Leadership Ability Evaluation) ซึ่งสร้างโดย รัสเซล เอ็น. คาสเซล (Russel N. Cassel) และเอ็ดเวิร์ด เจ. สแตนนิค (Edward J. Stanick) ในปี ค.ศ. 1961 และ ผ่องพรรณ อยู่ประเสริฐ⁷ ได้นำมาแปลเป็นภาษาไทยเพื่อใช้ในการวิจัยเมื่อปี พ.ศ. 2511

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ (The Leadership Ability Evaluation) ซึ่ง ผ่องพรรณ อยู่ประเสริฐ แปลเป็นภาษาไทยนี้สามารถนำมาใช้กับนักศึกษาไทยได้
2. ลักษณะความเป็นผู้นำสามารถวัดได้
3. คำตอบที่ได้แบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำเป็นคำตอบอย่างจริงจังของนักศึกษา

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยนี้อาจเกิดความคลาดเคลื่อนไม่สมบูรณ์ขึ้นได้เนื่องจากสาเหตุต่อไปนี้

1. การตอบแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ นักศึกษาบางคนอาจไม่ได้ตอบด้วยความจริงใจ มีคำตอบบางฉบับไม่สมบูรณ์จำเป็นต้องตัดทิ้งไป สิ่งเหล่านี้อาจกระทบกระเทือนกลุ่มตัวอย่าง ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

⁷ ผ่องพรรณ อยู่ประเสริฐ, "ความแตกต่างระหว่างลักษณะการเป็นผู้นำของนิสิตที่เป็นผู้นำและนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512) (อัครสำเนา).

2. ตัวอย่างอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครู เช่น สภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม ฯลฯ อาจทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนได้

คำจำกัดความ

1. นักศึกษาหมายถึง นักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร
2. ประเภทนักศึกษา มี 2 ประเภท คือ นักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครที่เป็นผู้นำ และที่ไม่เป็นผู้นำ
 - ก. ผู้นำ หมายถึง นักศึกษาวิทยาลัยครูที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ที่มีตำแหน่งหน้าที่โดยได้รับการแต่งตั้งจากวิทยาลัย ตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวได้แก่ นายกองค์การนักศึกษา คณะกรรมการองค์การนักศึกษา ประธานสถานนักศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนปี ประธานและคณะกรรมการคณบดีกิจการต่าง ๆ หัวหน้าและรองหัวหน้าห้อง ฯลฯ
 - ข. ผู้ที่ไม่เป็นผู้นำ ได้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยครูซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูในเขตกรุงเทพมหานครที่ไม่ได้มีคุณสมบัติดังกล่าวมาแล้วในข้อ (ก.)
3. ระดับหลักสูตร หมายถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาการ ศึกษาชั้นสูง
 - ก. ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ใช้อักษรย่อ ป.กศ. เป็นหลักสูตรสำหรับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ของวิทยาลัยครู
 - ข. ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ใช้อักษรย่อ ป.กศ. สูง เป็นหลักสูตรสำหรับนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 ของวิทยาลัยครู
4. ลักษณะความเป็นผู้นำ ได้แก่อลักษณะต่าง ๆ 4 ลักษณะ ดังปรากฏตามแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ ที่ผ่องพรรณ อยู่ประเสริฐ แปลมาจากแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ (The Leadership Ability Evaluation) ของรัสเซล เอ็น. คาสเซิล (Russel N. Cassel) และเอ็ดเวิร์ด เจ. สแตนนิค (Edward J. Stanick) ลักษณะความเป็นผู้นำทั้ง 4 แบบ นั้น คือ

ก. ลักษณะความเป็นผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez - Faire) เป็นลักษณะที่แต่ละคนในกลุ่มมีอิสระอย่างกว้างขวาง การตัดสินใจขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ผู้นำไม่มีอิทธิพลชักจูงสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนทำงานตามความพอใจของตน เป็นลักษณะที่ไม่คำนึงถึงระเบียบกฎเกณฑ์ใด ๆ

ข. ลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic - Cooperative) เป็นลักษณะที่มีการประชุมปรึกษาหารือในการตัดสินใจระทำการใด ๆ ผู้นำแสดงตนเป็นทั้งผู้นำและสมาชิกในกลุ่ม การปรึกษาหารือเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สมาชิกในกลุ่มมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงระเบียบกฎเกณฑ์ของกลุ่ม และร่วมมือกับปฏิบัติงาน

ค. ลักษณะความเป็นผู้นำแบบอัทนิยม-ก้าวร้าว (Autocratic - Aggressive) เป็นลักษณะที่ผู้นำใช้การตัดสินใจ โดยไม่มีการปรึกษาหารือกับสมาชิกในกลุ่ม ตัดสินใจด้วยตนเอง ถืออำนาจเป็นใหญ่ และแสดงออกในทางก้าวร้าว จะวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้ใด

ง. ลักษณะความเป็นผู้นำแบบอัทนิยม-ยอมตาม (Autocratic - Submissive) เป็นลักษณะที่ผู้นำใช้การตัดสินใจระทำการใด ๆ ด้วยตนเอง ชอบปรึกษาหารือบุคคลอื่น เช่น คณะกรรมการ หรือผู้ซึ่งเป็นผู้คนอื่นนอกกลุ่ม

5. กลุ่มรุนแรง (Extreme Groups) หมายถึงนักศึกษาวิทยาลัยครูที่ไคคะแนน ลักษณะความเป็นผู้นำแบบใดแบบหนึ่งสูงตามเกณฑ์ดังนี้

ก. เสรีนิยมรุนแรง ไคแก่นักศึกษาวิทยาลัยครูที่ไคคะแนนลักษณะความเป็นผู้นำแบบเสรีนิยมสูงกว่า 12 คะแนน

ข. ประชาธิปไตยรุนแรง ไคแก่นักศึกษาวิทยาลัยครูที่ไคคะแนนลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงกว่า 35 คะแนน

ค. อัทนิยม-ก้าวร้าวรุนแรง ไคแก่นักศึกษาวิทยาลัยครูที่ไคคะแนนลักษณะความเป็นผู้นำแบบอัทนิยม-ก้าวร้าว สูงกว่า 10 คะแนน

ง. อัทนิยม-ยอมตามรุนแรง ไคแก่นักศึกษาวิทยาลัยครูที่ไคคะแนนลักษณะความเป็นผู้นำแบบอัทนิยม-ยอมตาม สูงกว่า 15 คะแนน

6. การตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษา (Educational Decision) ได้แก่คะแนน
ลักษณะความเป็นผู้นำที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ (The Leader -
Ship Ability Evaluation) ข้อที่ 6, 8, 9, 13, 14, 16, 19, 22, 27, 28,
29, 35, 36, 40, 43, 46 และ 48 (ดูภาคผนวก ข.)

การตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษา มี 4 แบบ คือ

- ก. เสรีนิยม
- ข. ประชานิยม
- ค. อัตนิยม-ก้าวร้าว
- ง. อัตนิยม-ยอมตาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย